

Tour de Culture '09

turneu kulturor • turneja kulture • culture tour

Junik
Gjakova / Đakovica
Rahovec / Orahovac
Hoqa e Madhe / Velika Hoča

27.09.2009
e diel / nedelja / sunday

Rahovec
Orahovac

Hoqa e Madhe
Velika Hoča

Gjakova
Đakovica

Junik

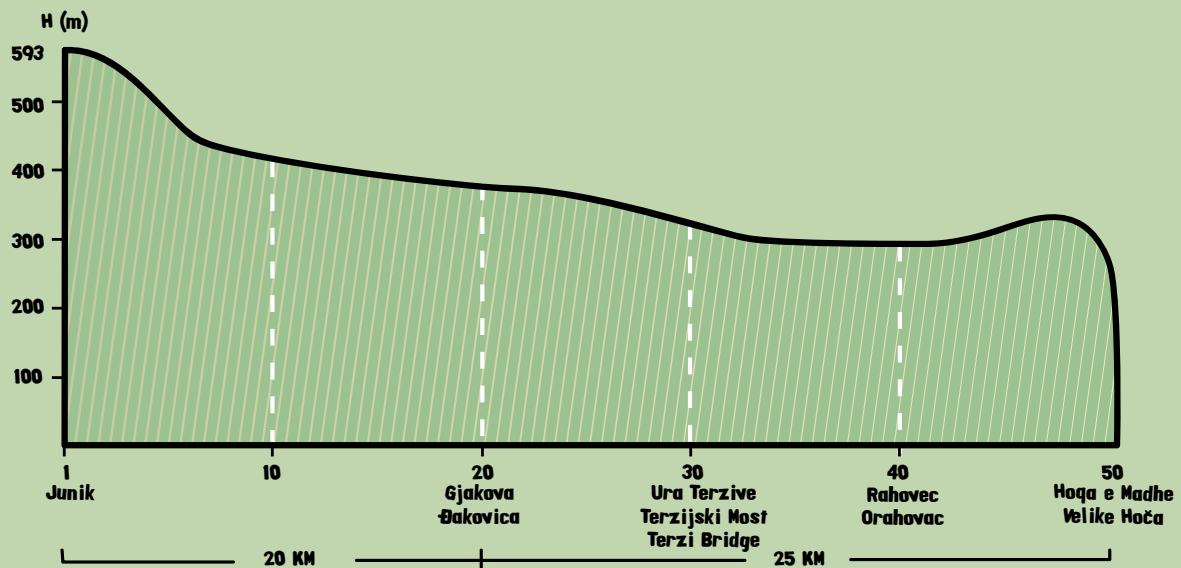

Tour de Culture '09

turneu kulturor • turneja kulture • culture tour

TURNEU KULTUROR 2009

Përshkrimi i shkurtër

Duke e parë suksesin e turneut të parë kulturor me 2008, është vendosur që turneu i dytë të mbahet me 27 Shtator 2009. Ky turne me biçikleta do të jetë jo garues nga Juniku për në Gjakovë, dhe prej Gjakovës përmes Rahovecit, në Hoqën e Madhe. Si në vitin e kaluar, pjesë e turneut do të jetë ndalja dhe vizita në objekte të ndryshme të trashëgimisë kulturore. Në mes tjerash, ky turne do të shërbejë si shijim i bukurive të kësaj treve, që shtrihet në jugperëndim të Kosovës. Turneu kulturor është ngjarje shoqërore që për qëllim e ka mbledhjen e njerëzve dhe organizatave të interesuara në promovimin e pasurive kulturore dhe natyrore të Kosovës. Me këtë rast mos harroni t'i merrni me vete kamerat tuaja.

Turneu kulturor do t'i përshkojë rrugët dytësore pa qarkullim të shpeshtë, si pjesë e karakterit të këtij udhëtimi i cili do të drejtohet nga udhërrëfyesit kompetent. Ky turne nuk është garë, dhe me këtë rast I jep mundësi pjesëmarrësit që ta përshkojë rrugën në ritëm individual dhe të futet në turne apo ta lëshojë atë në çdo kohë. Rruga është dizajnuar në atë mënyrë që t'u përshatet çiklistëve si meshkuj po ashtu edhe femra të gjitha moshave.

Nëse mendon ta shfrytëzosh ndonjë mënyrë tjetër të transportit jo-motorik si (vrapim, skateboard, kalërim, etj.) mund të marrësh pjesë, në ndonjë pjesë apo në tërë udhëtimin.

AGJENDA

09:00 - **Grumbullimi i pjesëmarrësve në Junik;**

09:30 **Hapja zyrtare** - Mbahen fjalimet hyrëse të organizatorëve dhe inaugurimi i fillimit të punëve restauruese tek Kulla e Hoxhajve ;

10:00 **Parakalimi i grupeve folklorike** - Gjatë tërë ditës do të ketë aktivitete të ndryshme kulturore në Junik;

10:30 **START i "Tour de Culture"** nga qendra e Junikut;

12:00 **Mbërritja në Gjakovë** - Vizita në Xhaminë e Hadumit ;

12:30 **Nisja nga Gjakova;**

13:15 **Mbërritja tek Ura e Terzive** -Përpos freskimit do të përfshihet edhe dreka për pjesëmarrës;

14:00 **Nisja për Rahovec;**

14:45 **Mbërritja në Rahovec** Vizita në Sahatkullë dhe inaugurimi i punëve restauruese në këtë monument.

15:15 **Nisja për Hoqë të Madhe;**

16:00 **Mbërritja në Hoqë të Madhe dhe FINISH i "Tour de Culture"**

Për pjesëmarrësit nga Prishtina, transporti (përfshirë edhe biçikletat) është i siguruar. Fillimi bëhet në ora 06:45 nga Stacioni i Autobusëve.

Nëse dëshiron të jesh pjesë e turneut, na informoni sa më shpejt duke na shkruar në culturetour@unhabitat-kosovo.org, në mënyrë individuale apo grupe, ku pijet ushqimi si dhe transporti të porositen në sipas nevojës.

Tërë informatat praktike do të merren përmes kanalit të njëjtë, pra e-mailit.

Turneu Kulturor organizohet në kuadër të aktiviteteve të Ditëve të Trashëgimisë Evropiane në Kosovë që fillojnë më 11 Shtator dhe mbarojnë më 2 Tetor 2009.

Që të informoheni më shumë për Ditët e Trashëgimisë Kulturore Evropiane, vizitoni: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Aëare/EHD/default_en.asp

Objektivat e Turneut Kulturor janë të

- Promovojë vendet e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në Kosovë
- Rrit kooperimin ndërfetar dhe ndëretnik
- Promovojë transportin jomotorik për një lëvizshmëri më efektive për të gjithë, për një jetesë të shëndoshë dhe mjedis të pastër
- Ngrit e vetëdijes së qytetarëve të Kosovës dhe vendimmarrësve për rëndësinë e sigurisë në rrugë dhe itinerareve të transportit jo motorik
- Zbulojë potencialet për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm
- Promovojë pjesëmarrjen e barabartë dhe involvimin e meshkujve dhe femrave, djemve dhe vajzave në aktivitete të lira.

Turneu kulturor është aktivitet vjetor. Çdo vit po shkon duke u rritur dhe po bëhet një ngjarje e popullarizuar në Kosovë. Bëhu pjesë e tij!

Organizatorët

TURNEU KULTUROR është një turne rekreativ, jo-garues çiklizmi, i cili organizohet nga Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHWB), UN-Habitat MuSPP të mbështetur nga Sida, si dhe përkrahët nga projekti i përbashkët i Zyrës Ndërlidhëse të Komisionit Evropian (ECLO) dhe Këshillit të Evropës, Federata Kosovare e Çiklizmit dhe Klubet e Çiklizmit PEJA dhe GJAKOVA 137.

Veç tjerash, bashkë organizatorë të Turneut Kulturor janë edhe: Komunitet e Junikut, Gjakovës, Rahovecit dhe udhëheqësit e komunitetit në Hoqën e Madhe si bashkë organizatorë dhe pjesëmarrës të Turneut Kulturor 2009 si pjesë e politikave të tyre të lëvizshmërisë dhe trashëgimisë kulturore.

Informatë e rëndësishme

Një ambulantë, një mekanik dhe një kamionetë për ndihmë do të e shoqërojnë turneun. Freskimet me pije, ushqimi dhe transporti do të ofrohet për pjesëmarrësit. POR pjesëmarrja është në llogarinë tuaj dhe ju duhet të llogaritni në pajisjen tuaj, shëndetin tuaj dhe logjistiken në çdo kohë.

TURNEJA KULTURE 2009

Ukratko o pojedinostima

Posle uspeha prve Turneeje kulture iz 2008. godine, druga akcija se organizuje 27. septembra 2009. godine. To je rekreativna biciklistička tura od Junika do Đakovice i od Đakovice preko Orahovca do Velike Hoče. Kao i prošle godine, tokom vožnje će biti nekoliko zaustavljanja zbog osveženja i posete različitim interesantnim lokacijama kulturnog nasleđa na putu. U periodima između stanika uživaćemo u divnom pejzažu jugozapadnog Kosova. Turneja kulture je i društveni događaj čija je namera da okupi ljude i organizacije koji su zainteresovani za promociju kulturnih i prirodnih bogatstava Kosova. Stoga, ne zaboravite da ponesete svoje fotoaparate.

Vožnja putevima kulture će se odvijati manje opterećenim seoskim putevima koji će dodati rustikalni karakter trasi, uz vođstvo kompetentnih vodiča. Ova vožnja nije trka pa će biciklistima biti omogućeno da voze u svom individualnom ritmu, ili da se u bilo koje vreme pridruže ili odustanu od vožnje. Trasa je tako izabrana da odgovara i muškarcima i ženama svih godina.

Ukoliko želite da koristite neku drugu vrstu nemotorizovanog prevoza (džogiranje, roleri, konji itd), slobodno to možete da uradite, na delu ili tokom celog puta.

AGENDA

- 09:00 **Okupljanje učesnika u Junik,**
- 09:30 **Zvanično otvaranje** – Uvodni govori od strane organizatora i otvaranje početka radova na restauraciji Hoxhaj kule;
- 10:00 **parada folklornih grupa;**
- 10:30 **START "Turneje kulture" iz centra Junika;**
- 12:00 **Dolazak u Đakovicu** – Poseta Hadum džamiji
- 12:30 **Polazak iz Đakovice;**
- 13:15 **Dolazak na Terzijski Most-** Pored osveženja, za učesnike je obezbeđen i ručak;
- 14:00 **Polazak iz Orahovca;**
- 14:45 **Dolazak u Orahovac;** Poseta Sahat kuli i otvaranje restauracionih radova na ovom spomeniku;
- 15:15 **Polazak iz Orahovca** za Veliku Hoču;
- 16:00 **Dolazak u Veliku Hoču i FINISH "Turneje kulture"**

Za ucesnike iz Prištine, prevoz (uključujući i bicikala) je obezbeđen. Vreme pocetka je u 06:45 sa Autobuske Stanice.

Ako planirate da učestvujete, molimo vas da nas što pre obavestite tako što ćete pisati na adresu culturetour@unhabitat-kosovo.org, pojedinačno ili kao grupa, tako da bi osveženje i hrana mogli pravovremeno da budu obezbeđeni.

Putem iste adrese dobićete dodatne praktične informacije.

Turneja Kulture se organizuje u okviru aktiviteta Dana Evropskih Baština na Kosovu, koji počinju 11. septembra i završavaju se 2. Oktobra 2009 godine.

Za više informacija o Danima evropskog kulturnog nasleđa posetite:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Aware/EHD/default_en.asp

Ciljevi akcije Turneja kulture su

- Promocija postojećih lokacija od značaja za kulturno i prirodno nasleđe na Kosovu
- Unapređivanje međuetničke i međuverske saradnje
- Promocija nemotorizovanog prevoza u cilju efikasnije mobilnosti za sve, za zdrav način života i čistiju životnu sredinu
- Povećanje svesti među kosovskim građanima i kreatorima odluka o važnosti bezbednijih puteva i staza za nemotorizovani transport
- Otkrivanje potencijalnih lokacija za razvoj održivog turizma
- Promocija ravnopravnog učestvovanja i uključivanja muškaraca i žena, dečaka i devojčica u rekreativne aktivnosti na otvorenom prostoru.

Akcija Putevima kulture se organizuje svake godine. Ona je svake godine sve veća i postaje događaj koji je popularan na celom Kosovu. Budite i vi deo ovog događaja!

Organizatori

TURNEJA KULTURE je rekreativna turneja, netakmičarski biciklizam, koja se organizuje od strane Kulturnog Nasleđa bez Granica (CHwB), Program Pomoći Prostornom Planiranju Opstinama sprovedeno od strane UN-HABITAT i koji finansira Sida, i podržava se od zajedničkog projekta Kancelarije za vezu Evropske Komisije na Kosovu (ECLO) i Saveta Evrope, Biciklisticka Federacija Kosova i Biciklisticki Klub PEJA i GJAKOVA 137

Pored njih, Turneju Kulture ko-organizuju i: Opština Junik, Đakovica, Orahovac i vođe zajednice iz Velike Hoće učestvuju i zajednički organizuju akciju Turneja kulture 2009, kao deo politike mobilnosti i kulturnog nasleđa.

Posebno obaveštenje

Vozače će pratiti abulantna kola, mehaničari i kamion za podršku. Biće obezbeđeni osveženje, hrana i prevoz. ALL, učestvujete na svoj sopstveni rizik. Organizator ne snosi nikakvu odgovornost za vaše zdravlje, bezbednosti i komfor. Sve vreme treba da budete u stanju da se oslonite na svoju fizičku kondiciju, opremu i logistiku.

CULTURE TOUR 2009

Practicalities in Brief

Following the success of the first Culture Tour in 2008, the second tour will take place on 27th of September 2009. It is a leisure bicycle tour from Junik to Gjakova/Djakovica and from Gjakova/Djakovica via Rahovec/Orahovac to Hoqa e Madhe/Velika Hoca. Just like last year, the tour will include several stop-overs for refreshments and visiting various interesting cultural heritage sites on the way. In between, enjoy the beautiful country and scenery of the South West Kosovo. The Culture Tour is also a social event intended to bring together people and organisations interested in the promotion of the cultural and natural assets of Kosovo. Therefore, do not forget your cameras.

The Culture Tour will follow less busy, country roads, which will add to the scenic character of the itinerary, and it will be led by competent guides. The tour is not a race and will give the cyclist the opportunity to cover the itinerary at their individual pace, or choose to join or leave the tour at any time. The route has been designed in such a way as to suit both male and female cyclists of all ages.

If you feel like using another type of non-motorised transport (jogging, skating, horse, etc.) please feel free to do so, for part or for the whole trip.

AGENDA

- 09:00 **Gathering of Participants in Junik,**
- 09:30 **Official Opening** - Opening speeches by the organizers and inauguration of the beginning of restoration works in Hoxhaj Kulla;
- 10:00 **Folkloric group's parade;**
- 10:30 **START of "Tour de Culture"** from the Center of Junik;
- 12:00 **Arrival in Gjakova/Djakovica** – Visit in the Hadum Mosque
- 12:30 **Start from Gjakova/Djakovica;**
- 13:15 **Arrival at the bridge "Ura e Terzive"** - Refreshments, and lunch for all participants;
- 14:00 **Start from Rahovec/Orahovac;**
- 14:45 **Arrival in Rahovec/Orahovac;** Visit in Sahatkulla and the inauguration of restoration works in this monument;
- 15:15 **Start from Rahovec/Orahovac** to Hoqa e Madhe/Velika Hoca;
- 16:00 **Arrival in Hoqa e Madhe/ Velika Hoca** and FINISH of "Tour de Culture"

For participants from Pristina, transport (including bicycles) is provided. Start time is at 06:45 from the Bus Station.

If you plan to participate, please inform us as soon as possible by writing to culturetour@unhabitat-kosovo.org, individually or as a group, so refreshments, food and transport can be ordered accordingly.

You will receive further practical information through the same channel.

Culture Tour is organized within activities of European Heritage Days in Kosovo which starts on 11th of September and ends at 2nd October 2009

To find out more about the European Cultural Heritage Days, visit:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Aware/EHD/default_en.asp

Culture Tour objectives are

- Promote existing sites/landmarks of cultural and natural heritage in Kosovo
- Enhance inter-ethnic and inter-religious cooperation
- Promote non-motorised transport for more efficient mobility for all, for healthy lifestyles and for a cleaner environment
- Increase awareness among Kosovo citizens and decision makers about the importance of safer roads and non-motorised transport itineraries
- Discover potential sites for developing sustainable tourism
- Promote equal participation and involvement of men and women, boys and girls in out-door leisure activities.

Culture Tour is an annual event. It is growing with each edition and is becoming a Kosovo wide popular event. Be part of it!

Organisers

CULTURE TOUR is a non-competitive and recreational cycling tour, which will be organised by Cultural Heritage without Borders (CHwB) and Municipal Spatial Planning Support Programme implemented by UN- HABITAT and funded by Sida, as well as supported by joint project of European Commission Liaison Office (ECLO) and Council of Europe, and Cyclist Federation of Kosovo and Cycling Clubs PEJA and GJAKOVA 137.

Furthermore, Culture Tour is co-organised by: The Municipalities of Junik, Gjakova/ Djakovica, Rahovec/Orahovac and community leaders of Hoqa e Madhe/Velika Hoca participate and co-organise the Culture Tour 2009 as part of their mobility and cultural heritage policies.

Special Information Note

An ambulance, a mechanic and a back-up truck will accompany the tour. Refreshment and food as well as transport will be provided. BUT participation is at own risk, the organiser decline any responsibility for your health, safety and comfort. You should be able to rely on your own fitness, equipment and logistics at all times.

JUNIK

Pas përvojës dhe jehonës së vitit të kaluar, Turneu Kulturor edhe këtë vit do të organizohet në kuadër të Ditëve të Trashëgimisë Evropiane në Kosovë ku START-i i saj do të shënohet nga Juniku. Krahas këtij aktiviteti të çiklizmit, gjatë tërë ditës, në Junik do të ketë festë të vërtetë të trashëgimisë kulturore.

Juniku i njohur si vend i kullave tradicionale dhe i majës së malit më të lartë në Kosovë (Gjeravica me 2656m) më 13 Gusht 2008, zyrtarisht u shpall Komunë. Po ashtu është edhe një nga komunat e vetme që kufizohet me 2 komuna (Gjakovë dhe Deçan) dhe me 2 shtete (Shqipëri dhe Mal të Zi). Për të përfutur nga bukuritë kulturore dhe natyrore, që në vitin 2007 Komuna e Junikut filloi procesin e planifikimit urban, me përkrahje të CHwB, duke e hartuar Planin e Konservimit dhe Zhvillimit të Junikut. Ky projekt qëllim parësor kishte identifikim dhe planifikim të resurseve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Pas këtij projekti, u organizua një Punëtori e Vizionimit, e përkrahur edhe nga UN-Habitati, ku si rekomandim i kësaj punëtorie në Gusht të vitit 2008, Komuna e Junikut me përkrahje të CHwB, vendosi të hartojë Planin Zhvillimor Urban (PZHU) dhe Planin Rregullativ Urban (PRU) për qendrën e Junikut. Duke përkrahur qasjen gjithëpërfshirëse dhe pjesëmarrëse të planifikimit, këto plane përpos në komponentet standarde të çdo plani urban, kanë qenë të fokusuar edhe në potencialet e trashëgimisë natyrore dhe kulturore, të cilat do të përdoren si mjete për zhvillim të qëndrueshëm të qytetës. CHwB, si menagjuese e tërë procesit bëri dorëzimin zyrtar të këtyre planeve më 2 Korrik 2009 që në të njëjtën kohë paraqesin edhe planet e para urbane të hartuara në historikun e kësaj qyteze.

Në qershor 2009, nën udhëheqjen e UN-Habitatit dhe asistencë të CHwB Komuna e Junikut ka filluar me hartimin e Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) e cila do të shënojë edhe hapin më kulminant të planifikimit për këtë komunë të re të Kosovës.

Krahas projekteve në fushën e planifikimit urban, Komuna e Junikut këtë vit do të fillojë edhe me punët restauruese të Kullës së Hoxhajve. Ky objekt do të shfrytëzohet si Zyrë e Kryetarit të Komunës, së bashku me disa departamente tjera të KK Junik. Projekti në fjalë shënon vazhdimësinë e ruajtjes së ndërtesave historike në Junik, pasi në afërsi gjendet edhe Kulla Oda e Junikut, ndërtesë e restauruar gjatë vitit 2001 në kuadër të projektit "Restaurimi i 5 Kullave", projekt i inicuar nga CHwB me ndihmën financiare nga Agjencioni Evropian për Rindërtim. Restaurimi i Kullës Hoxhaj do të bashkëfinancohet nga CHwB dhe KK Junik, dhe pritet të përfundojë gjatë vitit 2010.

JUNIK

Nakon prošlogodišnjeg iskustva i odjeka, Turneja Kulture će se i ove godine organizovati u okviru manifestacije Dani Evropske Baštine u Kosovu, a START će biti obeležen u Junik. Pored biciklističkih aktivnosti, u toku celog dana u Junik će biti pravi praznik kulturnog nasleđa.

Junik, poznat kao mesto tradicionalnih kula i najvišeg planinskog vrha na Kosovu (Đeravica sa 2656 m), 13. Avgusta 2008. godine proglašen je Opštinom. Takođe, Junik je jedina opština koja se graniči sa 2 opštine (Đakovica i Dečane) i 2 države (Albanija i Crna Gora). Sa ciljem korišćenja kulturnih i prirodnih lepota, još od 2007. godine Opština Junik je pristupila procesu urbanog planiranja, uz podršku CHwB, tako što je izradila Plan za Konzervaciju i Razvoj Junika. Identifikacija i planiranje resursa kulturnog i prirodnog nasleđa - bili su glavni cilj ovog projekta. Nakon tog projekta, organizovana je Radionica Vizije, podržana od UN-Habitat, te je prema preporuci sa ove radionice, avgusta 2008. godine, Opština Junik, uz podršku CHwB, odlučila da izradi Urbanistički Plan Razvoja i Urbanistički Regulacioni Plan za centar Junika. Podržavajući sveobuhvatan pristup i učešće u planiranju, ovi planovi su, osim na standardne komponente svakog urbanog plana, bili fokusirani i na potencijale prirodnog i kulturnog nasleđa, koji će se upotrebiti kao sredstvo za održivi razvoj gradića. CHwB je, u svojstvu menadžera celokupnog procesa, 2. jula 2009. godine obavilo svečanu predaju ovih planova, koji predstavljaju istovremeno i prve urbanističke planove izrađene u istorijatu ovog gradića.

Juna 2009. godine, pod rukovodstvom UN-Habitat i uz pomoć CHwB, Opština Junik je počela sa izradom Opštinskog Plana Razvoja, što će označiti i najveći korak planiranja za ovu novu opštinu na Kosovu.

Pored radova u oblasti urbanog planiranja, Opština Junik će ove godine početi sa restauracijom Kula Hođaj. Ovaj objekat će se koristiti kao Sedište Predsednika Opštine, zajedno sa nekoliko drugih odeljenja Opštine Junik. Ovaj projekat predstavlja nastavak očuvanja istorijskih građevina u Junik, gde u blizini nalazi se Kula Oda e Junikut, renoviran 2001 godine u okviru projekta "Restauracija 5 kula", projekt iniciran od strane CHwB i financiran od Evropske Agencije za Rekonstrukciju. Obnova Kula Hođaj će se kofinancirati od CHwB i SO Junik i očekuje se da bude završen tokom godine 2010.

JUNIK

Following the experience and sensation of the previous year, Culture Tour also this year will be organized within the European Heritage Days in Kosovo, marking the START of this occasion from Junik. Besides cycling activity, there will be a real celebration of cultural heritage in Junik.

Junik, known as place of traditional kullas and the highest mountain peak in Kosovo (Gjeravica 2656 m), on 13 August 2008, was officially announced as a Municipality. It also presents the only municipality bordering with 2 municipalities (Gjakovë/Đakovica and Deçan/Decani) and 2 states (Albania and Montenegro). In order to benefit from cultural and natural beauties, since 2007 the Municipality of Junik started with the process of urban planning, supported by CHwB, on drafting the Conservation and Development Plan of Junik. The main objective of this project was identification and planning on recourses of cultural and natural heritage. Following this project, a Visioning Workshop was organized, also with support of UN-Habitat, and as recommendation in the workshop held in August 2008, the Municipality of Junik supported by CHwB, decided to draft the Urban Development Plan (UDP) and Urban Regulatory Plan (URP) for the centre of Junik. Providing comprehensive and participatory approach to planning, these plans beside standard component of every urban plan, were also focused on the resources of natural and cultural heritage, which will be used as tools for sustainable development of the town. As the manager of entire process, CHwB made the official hand over of these plans on 2nd July 2009, which at the same time present the very first urban plans drafted in the history of this town.

In June 2009, under the management of UN-Habitat and assistance of CHwB, Municipality of Junik started with drafting of the Municipal Development Plan (MDP), where this occasion will mark the most culminant step of planning for this newly created municipality in Kosovo.

In addition to the works in urban planning field, this year, the Municipality of Junik, will start with restoration works at Kulla of Hoxhaj. This building will be used as Office of the Mayor, along with several other departments of Junik Municipality. This project marks the continuation of preserving historic buildings in Junik, as it is located near the Oda e Junikut Kula, which was restored in 2001 within the project "Restoration of 5 kullas", a project initiated by CHwB with financial assistance from the European Agency for Reconstruction. Restoration of Kulla of Hoxhaj will be cofinanced from CHwB and Junik Municipality and is expected to be completed during 2010.

GJAKOVA

Stacioni tjetër i Turneut Kulturor është Xhamia e Hadumit në Gjakovë Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB), në vitin 2007 ka nënshkruar kontratë me UNESCO mbi konzervimin dhe restaurimin e brendshëm të Xhamisë së Hadumit në Gjakovë. Fundi i muajit Mars 2008 u shënuar me aktivitetet e para lidhur me zbatimin e projektit të parë të financuar nga UNESCO në Kosovë. Procesi ka filluar pas sigurimit të bashkëpunimit dhe mirëkuptimit të Bashkësisë Islame të Gjakovës, gjegjësisht komunitetit vendor mbi punët e ardhshme që do të kryhen në ndërtesën e tyre.

Përdersia CHwB ka përfunduar përgaditjet e nevojshme, ajo gjithashtu ka marrë përsipër formimin e ekipit të restauratorëve, të cilët do të përfundojnë projektin dhe në të njëjtën kohë do të kontribuojnë në ndërtimin e kapaciteteve të ekspertizës vendore. Të gjithë asistentët janë pjesëtarë të institucioneve të ndryshme vendore që mirren me mbrojtjen e vlerave të trashëgimisë kulturore.

Faza e parë e punimeve lidhur me restaurimin e ngjyrosjes së mureve është kryer nga dy ekspertë të lartë restaurator ndërkombëtarë Nihad Cengic nga Bosnjë dhe Hercegovina, dhe Eliza Stefanini nga Italia. Faza e dytë e punimeve / restaurimit të dekorimeve të drurit është kryer nga Tody Cezar, ekspert i lartë restaurator nga SHBA, të gjitha këto edhe me ndihmën e ekspertizës vendore dhe asaj të mjeshtrëve vendor.

Pas përbushjes së të gjitha detyrimeve kundrejt donatorit, në kohën e parashikuar, punët e restaurimit kanë përfunduar në muajin Prill 2009.

ĐAKOVICA

Sledeća stanica Turneje Kulture je Hadum džamija u Đakovici. Kulturno nasleđe bez granica (CHwB) je 2007. godine potpisalo ugovor sa UNESCO-m u vezi sa konzervacijom unutrašnjosti i restauriranjem Hadum džamije u Đakovici. Krajem marta 2008. godine započele su prve aktivnosti u vezi sa sprovođenjem prvog projekta na Kosovu koji finansira UNESCO. Proces je započeo pošto je obezbeđena saradnja i razumevanje Islamske zajednice u Đakovici, odnosno lokalne zajednice u vezi planiranih radova u njihovom objektu.

Dok je završavala potrebne pripreme, CHwB je takođe radila na osnivanju tima konzervatora koji će završiti projekat i koji će istovremeno doprineti izgradnji stručnih kapaciteta lokalne zajednice. Svi asistenti bili su pripadnici raznih lokalnih institucija koje se bave zaštitom kulturnog nasleđa.

Prvu fazu radova koja se odnosila na restauraciju oslikanih zidova uradila su dva viša međunarodna konzervatora, Nihad Čengić iz Bosne i Hercegovine i Eliza Stefanini iz Italije. Drugu fazu radova/restauracije dekorativnih elemenata od drveta uradio je Tody Cezar viši stručnjak za konzervaciju iz SAD, uz pomoć lokalnih stručnjaka i zanatlija.

Pošto su na vreme realizovane sve pozicije koje je zahtevao donator, radovi na restauraciji su završeni u aprilu 2009. godine.

GJAKOVA / ĐAKOVICA

Next station of Culture Tour is Gjakova Hadum Mosque. Cultural Heritage without Borders (CHwB) in year 2007 signed the contract with UNESCO regarding interior conservation and restoration of the Hadum Mosque in Gjakova. The end of March 2008 marked the first activities related to the implementation of the first UNESCO founded project in Kosovo. Process started after insuring cooperation and understanding of the Islamic society of Gjakova respectively the local community about the forthcoming works in their building.

While finishing the needed preparation CHwB was also committed in building the team of conservators that will complete the project and at the same time would contribute to the capacity building of local expertise. All of assistants were member of different local institutions that deal with the protection of cultural heritage values.

The first phase of the works that concerned the wall painting restoration was done by two international senior expert conservators Nihad Cengic from Bosnia and Herzegovina, and Eliza Stefanini from Italy. The second phase of the works/ restoration of wooden decoration elements was carried out by Tody Cezar senior conservation expert from USA, with also the help of local expertise and craftsmanship.

After the fulfilling of all positions toward the donor, in the foreseen time, the restoration works have finished in April 2009.

RAHOVEC

Qyteti i Rahovecit gjendet në jugperëndim të Kosovës dhe shtrihet në anën e majtë të magjistrales Gjakovë-Prizren (25 km ne jug te Prizrenit). Komuna e Rahovecit përfshinë 35 fshatra me popullatë prej 27.000 banorë ku shumica janë shqiptarë.

Qyteti i Rahovecit përbëhet prej dy tërësive urbane, prej qytetit të vjetër cili shtrihet në kodër dhe përbëhet nga mahallat dhe rrugicat e ngushta të rrethuara me objekte tradicionale si: kulla guri , shtëpi qytetare dhe objekte sakrale dhe profane, tyrbe, teqe e xhamia si dhe kisha ortodokse në maje të cilave gjendet edhe Kulla e Sahatit. Këtu me shekuj kanë jetuar edhe serbët, romët ,egjiptianët dhe ashkallitë në të ashtuquajtura mahalle të serbëve. Kurse tërësia tjetër urbane është lagjja e re e ndërtuar në rrafshinë, me shtëpi dhe objekte të reja të ndërtuara më vonë. Veprimtaria kryesore ekonomike e Rahovecit është bujqësia e sidomos vreshtaria ku është e njohur edhe me prodhimin e verës kualitative e cila eksportohet edhe jashtë Kosovës.

Kulla e Sahatit në Rahovec paraqet edhe një prej simboleve më të theksuara kulturore të këtij qyteti. Ky objekt është ndërtuar në pjesën e epërme të qytetit, në vendin e quajtur gradinë ose mahalla e sahatit. Kulla e Sahatit në Rahovec, në bazë të mbishkrimit mbi portalin kryesor është ndërtuar në vitin 1206 sipas hixhrit (1791), pra në fillim të dekadës së dhjetë të shek. XVIII. Është ndërtuar me mure nga guri i gdhendur i murosur me llaç gëlqeror. Në pamjen-fasadën perëndimore të kullës e cila është e kthyer nga pazari, ekziston hapje në formë rrethore ku më herët gjendeshin akrepat e orës, orë e cila ka disa vite që nuk funksionon.

Pas nënshkrimit të memorandumit mes Komunës së Rahovecit dhe CHwB, ekipi i ekspertëve të CHwB është duke punuar në projektin e restaurimit dhe të konservimit si dhe përgatitjen e dokumentacionit për implementim të këtij projekti. Më 27 Shtator do të bëhet inaugurimi i fillimit të punëve dhe përfundimi i tyre pritet të bëhet në fund të vitit 2009.

ORAHOVAC

Grad Orahovac nalazi se na jugozapadu Kosova i prostire se sa desne strane magistralnog puta Đakovica - Prizren (25 km južno od Prizrena). Opština Orahovac obuhvata 35 sela, sa ukupnim brojem stanovnika od 27.000, gde većinu čine Albanci.

Grad Orahovac se sastoji od dve urbane celine, od starog grada, koji se prostire na brdu i sastoji se od mahala i uskih uličica, okruženih tradicionalnim objektima, kao što su: kamene kule, gradske kuće, sakralno i profani objekti, turbe, tekije i džamije, kao i pravoslavna crkva na čijem vrhu se nalazi i Sahat – kula. Ovde su vekovima živeli i Srbi, Romi, Egipćani i Aškalijske, u takozvanim srpskim mahalama. Druga urbana celina je novo naselje, izgrađeno na ravnici, sa novim modernim kućama i objektima, kasnije izgrađenim. Glavna privredna grana Orahovca je poljoprivreda, posebno vinogradarstvo, a inače je poznat po proizvodnji kvalitetnog vina, koje se izvozi izvan Kosova.

Sahat – kula Orahovca predstavlja i jednog od najizraženijih kulturnih simbola ovog grada. Ovaj objekat je sagrađen na gornjem delu grada, na mestu zvanom gradina ili sahat-mahala. Sahat – kula u Orahovcu je, po natpisu iznad glavnog portala, izgrađena 1206. godine, po hidžru (1791), dakle početkom desete decenije XVIII veka. Zidovi su građeni od tesanog kamena, povezani krečnim malterom. Na zapadnoj strani - fasadi kule, koja je okrenuta prema gradu, postoji otvor kružnog oblika gde su se ranije nalazile kazaljke časovnika, koji časovnik već nekoliko godina ne radi.

Nakon potpisivanja sporazuma o saradnji između Opštine Orahovac i CHwB-a, tim eksperata CHwB-a radi na projektu restauracije i konzervacije, kao i na pripremi dokumentacije za implementaciju ovog projekta. Dana 27. septembra biće inauguracija početka radova, čiji se završetak očekuje da će biti do kraja 2009 godine.

RAHOVEC / ORAHOVAC

Rahovec/Orahovac town is located in the southwestern part of Kosovo, on the left side of the highway Gjakova/Djakovica-Prizren (25 km south to Prizren). The Municipality of Rahovec includes 35 villages inhabited by 27.000 inhabitants, majority of which are Albanians.

Rahovec town is comprised of two urban ensembles, the old town positioned uphill and consisted of neighborhoods (mahallas), side and narrow streets surrounded by traditional buildings such as: stone kullas, citizen houses, sacred and profane objects, mausoleums, tekkas and mosques, as well as the orthodox church on top of which is the Clock Tower. Kosovo Serbs, Romas, Egyptians and Ashkali ethnicities have lived here over the centuries, in the so called Serbian Mahalla. Whilst the other urban ensemble is the newly built neighborhood positioned on the valley, with houses and new modern buildings built in later periods. The main economic activity in Rahovec is agriculture, particularly viticulture, well-known for production of qualitative wine, exported also outside of Kosovo.

The Clock Tower of Rahovec presents one of the most noted cultural symbols of this town. This building was built in the upper part of the town called Gradina or the Clock's Mahalla. According to the inscription above the main gate, the Clock Tower in Rahovec/Orahovac was built in 1206 according to Hijri Calendar (1791), in the beginning of tenth decade of XVIII century. It was constructed with carved stone walls and finished with thick lime. In the western façade of the tower that is facing the marketplace, there is a round hole where earlier the clock hands were fixed. This clock has been non-functional for several years.

Upon signing of the memorandum between the Municipality of Rahovec/Orahovac and CHwB, a team of CHwB experts is working on the project of restoration and conservation works, and preparation of documentation for implementation of this project. The start of the restorations works will be inaugurated on 27th September, expected to be completed by the end of 2009.

HOQË E MADHE

FINISHI i Turneut Kulturor do të bëhet në fshatin Hoqë e Madhe të Komunës së Rahovecit. Hoqë e Madhe është një ndër fshatrat më të mëdha dhe më të vjetra të Rrafshit të Dukagjinit dhe gjendet 30 km në jugperëndim të Prizrenit dhe 5 km në lindje të Rahovecit. Në këtë fshat sot jetojnë rreth 700 banorë, dhe i takon vendbanimit të tipit të dendur të ndarë në mahalla të banuara kryesisht me popullatë serbe, kurse mahallat turke dhe ato egjiptiane e të ashkalinjëve, përveç një familjeje sot më nuk ekzistojnë. Varësisht nga cila anë e rrugës shtrihen shtëpitë, thuhet se ato janë në anën e epërme apo të poshtme të fshatit.

Në Hoqë të Madhe, në tërësi janë të ruajtura 12 - 13 kisha apo ndërtime-objekte kishtarë të periudhës nga shek. XII-XVI dhe shumë objekte dhe monumente të ndërtimit tradicional sikurse: kullat e gurit, objekte të veçanta të dedikuara për deponimin të rrushit dhe ruajtjen e verërave (bodrum i verës), shtëpi banimi me përdhese të ulët deri te objektet më të mëdha të tipit të Shtëpisë Saraj të cilat na paraqiten me proporcione të thjeshta dhe janë të ndërtuara nga materialet autoktone, me çatia-pullaze të mbuluara me rasa pllaka guri, me lëshime (streha) të gjëra dhe të thella, me parmakë nga druri, me çardakë dhe erker e porta të larta si dhe në përdhese me mure masive nga guri, që paraqesin vetëm disa nga format dhe shprehjet arkitektonike tradicionale të cilat e bëjnë unike strukturën ndërtimore dhe tradicionale të këtij fshati.

CHWB në vitin 2004 -2005 ka bërë restaurimin dhe konzervimin e objektit monumental të Shtëpisë Saraj e cila sot shërben si qendër për të rinjë në katin e parë, kurse galeri e artit të përhershëm në përdhese.

Një ndër objektet, që CHWB është në fazën e restaurimit dhe konservimit është "Kulla e Kujunxhiqit" e cila është ndërtim tradicional monumental dhe ka qenë objekt i tipit banues dhe mbrojtës (fortifikues), karakteristikë e ndërtimit tradicional për fshatrat e Rrafshit të Dukagjinit. Kulla është rindërtuar në vitin 1936 në vendin e njëjtë ku ka qenë Kulla e vjetër e Lam Ukës e cila është djegur dhe rrrënuar në vitin 1905 gjatë një përlëshjeje të ushtrisë osmane me një qetë komite serbe ku kanë rënë dëshmorë shtatë luftëtar serb. Kulla, sot është mauzole e quajtur "Kulla e Llazar Kujunxhiqit."

VELIKA HOČA

FINISH Turneje Kulture ce se održati u selu Velike Hoće opštine Orahovac. Velika Hoća je jedno od najvećih i najstarijih sela doline Metohija, a nalazi se 30 km jugoistočno od Prizrena i 5 km istočno od Orahovca. Ovo selo ima danas oko 700 stanovnika, a pripada tipu gusto naseljenog naselja, podeljeno u mahale, nastanjene uglavnom srpskim življem, dok turske, egipćanske i aškalijske mahale, osim jedne porodice, danas više ne postoje. Zavisno od toga sa koje strane puta se prostiru kuće, kaže se da one pripadaju gornjem ili donjem delu sela.

U Velikoj Hoći, u celini je sačuvano 12 – 13 crkava ili crkvenih objekata – gradnje perioda iz XII-XVI veka i mnogo objekata i spomenika tradicionalne gradnje, kao što su: kamene kule, posebni objekti namenjeni uskladištenju grožđa i očuvanju vina (vinice), nisko-prizemne kuće za stanovanje, pa do najvećih objekata tipa Saraja (Gospodarske kuće), koje imaju jednostavne proporcije i izgrađene su od autohtonog materijala, čiji su krovovi pokriveni kamenim pločicama, sa širokim i dubokim spuštenim strehama, drvenim ogradama, čardacima i erkerima, visokim portama, kao i sa masivnim kamenim zidovima prizemlja, koji predstavljaju samo neke od oblika i tradicionalnih arhitektonskih izražavanja, što čine jedinstvenom građevinsku i tradicionalnu strukturu ovog sela.

CHwB je 2004-2005 godine obavilo restauraciju i konzervaciju monumentalnog objekta Saraj – kuće, koja danas služi kao centar mladih na prvom spratu, dok je u prizemlju stalna likovna galerija. Jedan od objekata kod kojih je CHwB u fazi restauracije i konzervacije je Kula Kujundžića, koja predstavlja tradicionalnu monumentalnu gradnju i stambenoodbrambeni tip kuća, karakteristika tradicionalne gradnje za sela ravnice Metohija. Kula je obnovljena 1936. godine, na istom mestu gde je bila Stara kula Lam Uka, koja je spaljivana i rušena 1905. godine, u jednom sukobu između osmanlijske vojske i jedne srpske čete komita, pri čemu je palo za slobodu sedam srpskih boraca. Kula je danas spomen-kula (mauzolej), pod nazivom „Kula Lazara Kujundžića“.

HOQA E MADHE / VELIKA HOČA

FINISH of Culture Tour will take place in the village of Hoqa e Madhe/Velika Hoća of Rahovec/Orahovac Municipality. Hoqa e Madhe/Velika Hoća is among the biggest and oldest villages in the valley of Dukagjin Plain, located 30 km in the southwest from Prizren, and 5 km in the east of Rahovec/Orahovac. Currently, there are around 700 inhabitants living in this village, mainly with Kosovo Serbs, and it belongs to dense type dwellings divided to mahallas. Whilst Turkish, Egyptian and Ashkali mahallas, in exception of one family, are currently non-existent. Depending on which side of the street are houses, it is said they are on the upper or lower part of the village.

In general, there were 12-13 churches or church buildings from XII-XVI century, and many buildings and traditional monuments preserved in Hoqa e Madhe/Velika Hoća, such as: stone kullas, special buildings dedicated for grape storage and wine keeping (winery), dwelling houses with low ground floor to bigger buildings of Saraj type (Lordship houses) displayed with simple proportions and constructed from local materials, with roofs covered with stone tiles, wide and deep eaves (shelters), wooden balustrades, garrets, erkera and high gates, and in the ground floor with massive stone walls, which present only some of the traditional architectonic forms and expressions that make the constructional and traditional structure of this village unique.

CHwB in 2004-2005 performed the restoration and conservation of monument site Saraj House, the first floor of which today serves as a youth centre, and the ground floor of which serves as a permanent art gallery. One of the buildings, which is under restoration and conservation phase done by CHwB is the "Kujundjic Tower" which is traditional monumental construction of the shelter and protection (fortifying) type building, characteristic of the traditional constructions belonging to the villages of Dukagjini Plain. The Tower was rebuilt in 1936, at the same place where the Old Tower of Lam Uka was located, which was burnt and ruined in 1905 during a fight between the Ottoman army and Serbian guerilla group, where 7 Serbian warriors fell as martyrs. The Tower today is a mausoleum called "The Tower of Lazar Kujundjic".

TOUR de Culture '09

turneu kulturor • turneja kulture • culture tour

Komuna e Junikut
Opština Junik
Municipality of Junik

Komuna e Gjakovës
Opština Gjakovica
Municipality of Gjakova / Gjakovica

Komuna e Rahovecit
Opština Orahovac
Municipality of Rahovec / Orahovac

Federata e Çiklistit të Kosovës
Cyclist Federation of Kosovo
Klubi çiklist PEJA dhe GJAKOVA 137

Komuniteti i Hoqlis së Madhe
Zajednica Velika Hoča
Community of Hoqa e Madhe / Velika Hoča